

ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر در پایداری امنیت مناطق مرزی

محسن قادرمرزی^۱، یاشار ذکی^۲، وفا مهدیزاد^۳، یدالله جمشیدی^۴

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۱/۰۶

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۴/۲۰

از صفحه ۲۰۳ تا ۲۲۸

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال دوازدهم،
شماره سوم (پیاپی چهل و هفتم)، پاییز ۱۳۹۸

چکیده

مقدمه: حفظ و گسترش امنیت مناطق مرزی دغدغه همیشگی کشورهای است که دارای مرزهای مشترک طولانی با همسایگان خود می‌باشند. دیدگاه‌های نوین در زمینه امنیت‌سازی مناطق مرزی بر استراتژی توسعه پایدار مناطق مرزی تأکید فراوان دارند. در حقیقت آنچه می‌تواند امنیت مناطق مرزی را تضمین نماید، توسعه پایدار مناطق مرزی است.

روش: این پژوهش از نوع کاربردی و به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. اطلاعات و یافته‌های پژوهش از طریق منابع کتابخانه‌ای و اسنادی و مشاهدات میدانی و با اجرای پرسشنامه به روش نمونه‌گیری تصادفی بر روی ۲۲۰ نفر به دست آمد. شاخص‌های موردبررسی در این پژوهش، هفت شاخص (اقتصادی - اجتماعی، محیط کالبدی، نقش دولت، تحول کارکرد مرز، میزان دسترسی‌ها، امنیت شهری، عملکرد رسانه‌ها) می‌باشد که برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون T و رگرسیون چند متغیری استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که بین متغیرهای پژوهش در محدوده مورد مطالعه رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد و این مؤلفه‌ها و شاخص‌ها در تعادل منطقه‌ای و پایداری مناطق مرزی تأثیر بسزایی دارند. همچنین مشخص گردید متغیرهای نقش دولت، تحول کارکرد مرز و دسترسی‌ها در افزایش پایداری امنیت مناطق مرزی تأثیر دارند و این متغیرها می‌توانند ۸۲/۶ درصد از تغییرات متغیر پایداری امنیت مناطق مرزی را تبیین کند.

نتیجه‌گیری: سرمایه‌گذاری بیشتر دولت در شهرهای مرزی و ایجاد طرح‌های بزرگ صنعتی که این باعث جمعیت‌پذیری بیشتر و ماندگاری جمعیت در این شهرها شده و به تبع آن تردها، مشارکت‌ها و توجه دولت به سرمایه‌گذاری ایجاد شده بیشتر شده و حفاظت مرزی و درونی افزایش یافته و در نتیجه احساس امنیت در شهروندان زیادتر می‌شود.

کلیدواژه‌ها: توسعه، امنیت مرزی، تحول در کارکرد مرز، شهرستان کامیاران.

۱- دانشجو دکتری، جغرافیا سیاسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

۲- استادیار جغرافیای سیاسی دانشگاه تهران.

۳- کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زنجان (نویسنده مسئول): vafa.mehdizad@yahoo.com

۴- کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زنجان، ایران.

مفهوم احساس امنیت یکی از شاخص‌های کیفیت زندگی در شهرها است و آسیب‌های اجتماعی از مهم‌ترین پیامدهای مختلف امنیت به شمار می‌روند (عظیمی، ۱۳۸۱: ۲۲). امنیت و احساس امنیت دارای نقش اساسی در رضایتمندی و آسایش شهروندان و مطلوبیت زندگی در قالب توسعه پایدار انسانی و شاخص‌های کیفیت زندگی آنان به شمار می‌آیند. مازلو (۱۹۴۳) بیان می‌کند که امنیت، دیگر نیازهای اساسی انسان را (مانند عشق و تعلق داشتن، اعتماد به نفس و خودشکوفایی) تحت‌الشعاع قرار می‌دهد (سینار و کوبوکو، ۲۰۱۲: ۸۳). امروزه، با گسترده و پیچیده شدن جوامع، موضوع امنیت ابعاد گسترده و پیچیده‌ای به خود گرفته است. امنیت یکی از اصلی‌ترین عوامل پایداری جوامع امروزی به شمار می‌آید (هدایتی و عباسی، ۱۳۸۹: ۱۸۷). وجود بی‌عدالتی‌های جغرافیایی و توسعه ناموزون بخش‌های جغرافیایی کشور ممکن است موجب آسیب همبستگی ملی شده و منجر به بروز تحرکات واگرایانه به‌ویژه در مناطق قومی شود که این مسئله تأثیر سوئی بر امنیت و در نتیجه کشور دارد (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۱۷). یکی از مهم‌ترین عواملی که امنیت یک کشور را مورد تهدید قرار می‌دهد، وجود نابرابری‌های فضایی بین مناطق مختلف جغرافیاییان کشور است (موسوی و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۵). نابرابری‌های توسعه می‌تواند شکاف‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را عمیق‌تر نماید. این موضوع در ایران به دلیل تنوع مذهبی و فرهنگی اهمیت بیشتری دارد. این موضوع در ایران به دلیل تنوع مذهبی و فرهنگی اهمیت بیشتری دارد. از این‌رو، توسعه و پایداری امنیت نتیجه کاهش فقر، بیکاری و برابری شهروندان است (آدمی، خزریان و همکاران: ۱۳۹۰: ۱۰). یکی از عرصه‌های نوین در مطالعات حوزه برنامه‌ریزی طرح‌های توسعه کشور، مناطق مرزی است (عندلیت، معطوف، ۱۳۸۹: ۵۸). مناطق مرزی در هر کشوری دارای ویژگی‌های خاصی بوده و به‌طور اساسی با مناطق داخلی کشور تفاوت‌هایی دارند. یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که در مناطق مرزی پیشرو مسئولان امور قرار دارد، مسئله امنیت مناطق مرزی است. مسئله حفظ و گسترش امنیت مناطق مرزی، به‌ویژه در کشورهایی که دارای مرز مشترک طولانی با همسایگان خود هستند همواره مورد توجه و حساسیت مسئولان امور بوده است (کریمی، وفایی، ۱۳۹۲: ۹۶). مناطق مرزی به‌خصوص ناحیه کردنشین بین ۴ کشور ایران، ترکیه، عراق و

سوریه (علی‌الخصوص مابین ۳ کشور اول) زمینه‌های ستیز قومیت‌ها با حکومت مرزی و واگرایی و عدم امکان سرمایه‌گذاری‌های مولد را فراهم نموده است این منطقه از نقاط حساس و استراتژیک کشور محسوب می‌شود و عدم توسعه‌یافتگی، فقدان اشتغال، عدم دسترسی به نیازهای اولیه در این مناطق می‌تواند باعث شکاف بین مرکز و پیرامون شود و سبب آسیب همبستگی ملی شده و همچنین منجر به بروز تحرکات واگرایانه به‌ویژه در مناطق قومی، مذهبی شود در نتیجه این مسئله تأثیر سوئی بر توسعه امنیت پایدار در منطقه و کشور خواهد گذاشت. در این زمینه مخصوصاً مناطق غربی کشور از این قاعده مستثنا نیست و عدم توسعه‌یافتگی در این‌گونه مناطق سبب از بین رفتن امنیت پایدار شده و احساس ناامنی در مناطق و موجب بروز بحران برای کشور خواهد شد؛ بنابراین توجه به عوامل مؤثر بر توسعه‌یافتگی مناطق مرزی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ بنابراین با توجه به رواج ناامنی اجتماعی در شهرها، مطالعه موضوع امنیت، عوامل زمینه‌ساز آن و راهکارهای تقویت در شهرها ضرورت می‌یابد و این موضوع در شهرهای مرزی که بخشی از ناامنی‌شان مربوط به عوامل خارجی و برون مرزی می‌باشد ضروری‌تر می‌نماید؛ در این بین، توجه به حساسیت امنیت در مرزهای غربی کشور بررسی امنیت در شهرهای مرزی استان کردستان و خاصه کامیاران که تاکنون کمتر مطالعه‌ای پیرامون این موضوع در شهر موردنظر انجام گرفته است، اهمیت می‌یابد. در این تحقیق بر آنیم تا با هدف بررسی میزان امنیت اجتماعی در این شهر و شناسایی راهکارهای مناسب برای ارتقاء امنیت اجتماعی شهروندان کامیاران به مطالعه موضوع بپردازد.

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

پیشینه پژوهش

مطالعه نظام‌مند در مورد مرزها و مناطق مرزی، به‌ویژه با تأکید بر پرهیز از نگاه‌های تاریخی - جغرافیایی به مرز و گونه‌شناسی مرزهای سیاسی به ابتدای دهه ۱۹۵۰ برمی‌گردد. از آن زمان به بعد، مطالعه جریان‌های فرامرزی مردم، کالا و اطلاعات و... تأثیر متفاوت مرزها بر مناطق پیرامون و عناصر متفاوت چشم‌اندازهای اجتماعی و طبیعی دو طرف مرز در قالب رویکرد کارکردگرایانه به بحث‌های زیادی منجر شده است. کار اولیه جان هوسکه این بود که مدلی کارا و عملیاتی برای مطالعه جریان‌های فرامرزی

پیشنهاد کرد. وی این نوع نگاه را به بلوغ رسانید. در سال‌های اخیر، کاربردهای عملی در قالب مذاکرات مرزی، همکاری‌های مرزی و مدیریت فرآیندهای اجتماعی در مناطق مرزی بروز کرده است. (کولوسو،^۱ ۱۳۸۴: ۶۰۶) در ادامه، مهم‌ترین نتایج تحقیقات انجام شده در مورد مطالعات مرزی دسته‌بندی و سعی شده خلاصه‌ای از نکات کلیدی و نتایج تحقیق در جدول شماره (۱) بازگو شود.

جدول ۱: مهم‌ترین مطالعات داخلی و خارجی مرتبط با موضوع تحقیق

<p>بر اساس یافته‌های تحقیق، یکی از پدیده‌های منطقه‌ای حرکت جمعیت، صنعت و سرمایه‌داری به‌سوی مناطق مرزی و سپس، تغییر شکل نواحی شهرنشینی فراملی در امتداد برخی مرزهای ملی است. ظهور مراکز شهری در امتداد مرزهای بین‌المللی منعکس‌کننده یک الگوی ادغام تدریجی مناطق مرزی در چرخه اقتصادی و مالی نظام سیاسی - اقتصادی جهانی است. شهرهای فرامرزی، ساختار و تشکیلات خود را مدیون نقش در حال تغییر مرزهای بین‌المللی می‌دانند.</p>	<p>ساختار شهری فراملی در دوره شهرهای فرامرزی ایالات متحده و مکزیک</p>	<p>Herzog lawrence A (۱۹۹۱)</p>
<p>محققان با اعلام اینکه مرز ایالات متحده با مکزیک منطقه‌ای فعال از نظر تعاملات و تبادلات فرامرزی است و مردم و محصولات، ایده‌ها و اطلاعات و سرمایه و فناوری به‌آسانی از مرز می‌گذرد. تأیید می‌کند که نیروهای فرامرزی همراه با شرایط اجتماعی - اقتصادی، فناوری، روابط بین شهرها، ارزش‌های فرهنگی و ایدئولوژی و غیره شهرهای مرزی را به‌شدت تحت تأثیر قرار داده‌اند؛ به‌طوری‌که ساختار شهری متفاوتی با سایر کشور در منطقه مرزی مورد مطالعه دارد.</p>	<p>شهرهای مرزی مکزیک: استخوان‌بندی چشم‌انداز و شخصیت مکان</p>	<p>ArreolaDaniel D. & Curtis, James R</p>
<p>یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد مرزهای باز برای شهرها و حتی شهرهای غیر مرزی، شانس توسعه ایجاد می‌کند. به نظر آن‌ها شهرهای کوچک و بزرگ در مناطق مرزی هدف اصلی اثرات مرزی هستند. این مکان‌ها نه‌تنها موتور توسعه اقتصادی منطقه‌ای هستند بلکه مراکز ابداع ایده‌ها، نوآوری فرهنگی، دگرگونی اجتماعی و تغییرات سیاسی می‌باشند.</p>	<p>شهرها به‌عنوان موتور جدید توسعه همکاری چین و هند</p>	<p>Ni, Pengfei (۲۰۱۱)</p>
<p>نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بعد از بازگشایی مرز ایران و ترکمنستان در منطقه باجگیران، این منطقه شاهد تغییرات فضایی و جغرافیایی در زمینه حمل‌ونقل، سکونتگاه‌های روستایی - شهری، ارتباطات و تأسیسات عمومی و دایر شدن تعداد زیادی از</p>	<p>نقش تحول کارکرد مرز بر فضاهای جغرافیایی بخش باجگیران در مرز</p>	<p>محمدپور و همکاران (۱۳۸۵)</p>

۱-Kolossov Vladimir. (۲۰۰۵). Border studies: Changing perspectives and theoretical approaches, Geopolitics. Vol. ۱۰, pp. ۶۰۶-۶۳۲

ایران و ترکمنستان	نمایندگی‌های ادارات و سازمان‌ها دولتی و غیردولتی و تغییر روند حرکت جمعیت در این شهر شده است.
زرآبادی و همکاران (۱۳۹۲)	یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که راهبرد افزایش سهم بازرگانی فراملی بین دانشگاه‌های کشور ترکیه و ایران مهم‌ترین راهبرد در توسعه و پیشبرد بین دو منطقه می‌باشد و راهبرد مدیریت به منابع زیربنایی و اقتصادی از طریق توسعه فعالیت‌ها و سرمایه‌گذاری بین ایران و ترکیه به‌عنوان راهبرد جایگزین می‌باشد.
موسوی و زنگی‌آبادی (۱۳۹۰)	در این پژوهش تأثیر کارکردهای امنیتی، اقتصادی، اجتماعی مرز بر ساختار فضایی شهرهای مرزی استان آذربایجان غربی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که کارکرد مرز به‌ویژه کارکرد اقتصادی آن با ساختار فضایی شهر مؤثر است به‌طوری‌که شهرهای که دارای گمرک و بازارچه مرزی نبوده‌اند، از نظر شاخص‌های توسعه وضعیت نامناسبی داشته‌اند. همچنین با افزایش و ازدیاد جمعیت شهرهای مرزی میزان امنیتی بیشتری داشته است.
پیرعلی و سیادت (۱۳۹۲)	یافته این پژوهش از ماتریس سوات نشان می‌دهد که راهبرد هم‌افزایی ظرفیت انتظامی - امنیتی در سطح استان سیستان و بلوچستان با توجه به شرایط موجود از اولویت بیشتری برخوردار است.
قادرمرزی و مسعودی (۱۳۹۶)	یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ایجاد مناطق آزاد تجاری شرایط امنیتی منطقه را بسیار بهبود خواهد بخشید. این افراد به نقش مثبت این مناطق در ایجاد روابط فرهنگی، اجتماعی و خروج از انزوای فرهنگی و مذهبی اشاره داشته و معتقد هستند که ایجاد مناطق آزاد تجاری - اقتصادی در دو شهر بانه و مریوان در کنار دستاوردهای اقتصادی مفید دستاوردهای اجتماعی و فرهنگی متعددی داشته که برآیند کلی همه آن‌ها افزایش سطح امنیت منطقه و کل استان خواهد بود.
شیخی‌راد، گزمه و رئیسی (۱۳۹۷)	تبیین راهکارهای دستیابی به امنیت پایدار با تأکید بر مؤلفه‌های فرهنگی در استان سیستان و بلوچستان
بهرامی و خوش‌منش (۱۳۹۵)	نتایج تحقیق تأکید بر آن دارد که ضمن حیاتی بودن تأسیس منطقه آزاد و آثار مثبت اقتصادی و رفاهی آن خوشبختانه منطقه آزاد بندر انزلی به دلیل فراهم بودن بسترهای لازم توانسته است در زمینه ارتقا امنیت و کاهش قاچاق نقش اساسی ایفا نماید.

	صنعتی (بندرانزلی)	
نتایج پژوهش نشان می‌دهد؛ توسعه و امنیت در مناطق مرزی لازم و ملزوم یکدیگر است. همچنین شدت عدم تعادل منطقه‌ای میان مناطق مرزی و مناطق داخلی در ایران بر توسعه ملی تأثیرگذار است؛ به عبارت دیگر، اگرچه توسعه‌نیافتگی در مناطق مرزی که منجر به ناامنی می‌شود، اثرات خود را بر توسعه‌نیافتگی و ناامنی در کل کشور می‌گذارد اما موانع ذهنی و عینی زیادی تاکنون باعث شده است این‌گونه تأثیرات منفی ادامه داشته باشد. آمایش مناطق مرزی سعی دارد این موانع را بردارد و با ارائه یک نوع برنامه‌ریزی فضایی - راهبردی، توسعه یکپارچه و پایدار ملی را تحقق بخشد.	توسعه و امنیت در آمایش مناطق مرزی ایران	عندلیب و معطوف (۱۳۸۸)
نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که نگاه سند چشم‌انداز به امنیت پایدار از نوع ایجابی بوده و تعامل مؤثر و سازنده با ملت‌ها و دولت‌های جهان و نیز پیشرفت توسعه اقتصادی مستمر پیش‌نیاز نیل به امنیت پایدار در افق ۱۴۰۴ است.	امنیت پایدار در سایه چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران	علایی (۱۳۹۱)

مبانی نظری پژوهش

امنیت

امنیت^۱، از ریشه لاتین [Secures] که در لغت به معنای نداشتن دلهره و دغدغه است، گرفته شده و همچنین موضوعاتی چون «رهایی از خطر، تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، نگرانی باوجود آرامش، آسایش، اعتماد، تأمین، ضمانت» را در برمی‌گیرد. امنیت در فرهنگ فارسی نیز به معنای آزادی و آرامش، فقدان ترس و عدم هجوم دیگران بیان شده و در فرهنگ علوم رفتاری نیز دو معنا از این واژه شامل «یک حالتی که در آن ارضای احتیاجات و خواسته‌های شخصی انجام شود» و «احساس ارزشی شخصی، اطمینان خاطر، اعتمادبه‌نفس و پذیرشی که درنهایت از سوی طبقه‌های اجتماعی نسبت به فرد اعمال می‌شود» مطرح شده است (ماندل، ۱۳۷۸: ۴۴).

امنیت پایدار

طرح و مفهوم امنیت پایدار متضمن یک مفهوم نو در مباحث امنیتی است (عباس‌زاده، ۱۳۸۹: ۳۲). پایداری مفهوم تازه‌ای است که به‌ویژه در روند تحولات جهانی

۱- Security

در سه دهه گذشته و بر اثر بیم‌ها و امیدهای نو مطرح شده و گسترش یافته است که با اقبال روبرو شده است. امنیت پایدار مستلزم توجه به تمامی وجوه امنیت می‌باشد. پایداری و مفاهیم ترکیبی آن مانند «امنیت پایدار» ناظر بر درک جامعی است که بر پایه آن بر همه عوامل مؤثر سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی در کنار یکدیگر و در تعامل با هم مورد توجه است (نصیری، ۱۳۸۴: ۸۲).

امنیت اجتماعی

دارای ابعاد سیاسی و حکومتی بوده و به شدت آمیخته با مقوله اساسی قدرت است. امنیت اجتماعی را از حیث شدت و فراگیری می‌توان امنیت عمومی نیز توصیف کرد. امنیت اجتماعی را توانمندی جامعه برای مراقبت از خصوصیات و ویژگی‌های بنیادین خود در شرایط تغییر و تهدیدات عینی و احتمالی تعریف نموده‌اند و بر ارتباط نزدیک میان هویت جامعه و امنیت تأکید دارد و خاطر نشان می‌کند که جامعه امنیت هویتی‌اش را طلب می‌کند (نویدی‌نیا، ۱۳۸۲: ۶۲).

امنیت سیاسی

امنیت سیاسی به معنای تأمین آرامش لازم توسط حاکمیت یک کشور برای شهروندان قلمرو خویش است که از راه مقابله با تهدیدات مختلف خارجی و همچنین تضمین حقوق سیاسی به دست آمده است. در واقع، امنیت سیاسی به معنای وجود دستگاهی است که در آن مردم آزادانه و بدون ترس و وحشت بتوانند مواضع سیاسی خود را اعلام کنند (افتخاری، ۱۳۸۴: ۶۷).

امنیت اقتصادی

ایده امنیت اقتصادی با دامنه وسیعی از بحث‌های بسیار اساسی درباره اشتغال، توزیع درآمد و رفاه مرتبط است. به نظر بوزان، امنیت اقتصادی فرد تنها به شرایط بودن زیستی محدود نیست، بلکه تأمین این امنیت به معنی سطح مشخصی از استانداردهای زندگی است (بوزان،^۱ ۱۳۷۸: ۳۹).

۱- Buzan·Bear·wearer·ole (۱۹۹۸)

توسعه ملی و امنیت ملی

توسعه ملی فرآیندی همه‌جانبه است که در ابعاد گوناگون توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اکولوژیکی و ارتباطات متقابل آن‌ها را در برمی‌گیرد. به‌گونه‌ای که هرکدام از این ابعاد این فرآیند در ارتباط مستمر با ابعاد دیگر قرار دارند و کنش و واکنش و تأثیر و تأثر متقابل یکدیگر را کامل و یک پیکره واحدی به نام توسعه ملی را پدید می‌آورند. توسعه ملی و امنیت دارای ارتباط متقابل می‌باشند؛ از یک‌سو توسعه و حرکت به‌سوی آن به تقویت مبانی قدرت ملی و در نتیجه امنیت ملی در کشور می‌انجامد و از سوی دیگر، فراهم آمدن امنیت ملی یکی از بسترهای مناسب جهت توسعه ملی را فراهم می‌آورد (شکل شماره ۱). وجود بی‌عدالتی‌های جغرافیایی و توسعه ناموزون بخش‌های جغرافیایی کشور ممکن است موجب آسیب همبستگی و وحدت ملی شده و منجر به بروز تحركات واگرایانه به‌ویژه در مناطق قومی می‌شود (احمدپور و دیگران، ۱۳۸۶: ۲۷).

مناطق مرزی

مجاورت با کشور خارجی و دوری از مرکز شرایط خاصی را بر این مناطق حاکم کرده است؛ این شرایط جزو لاینفک محسوب می‌شوند که اگر مورد توجه قرار نگیرد، تأثیرات منفی بر توسعه و امنیت منطقه می‌گذارد. مهم‌ترین ویژگی‌های مناطق مرزی عبارت‌اند از:

- ۱- دوری از مرکز ۲- انزوای جغرافیایی ۳- ناپایداری جمعیت ۴- تبادل‌های غیرقانونی ۵- ضد سیستمی ۶- تفاوت‌های فرهنگی ۷- تهدیدات خارجی (عندلیب، ۱۳۷۹).

توسعه و امنیت در مناطق مرزی

تجربیات کشورهای در حال توسعه در سه دهه اخیر نشان می‌دهد که توسعه مبادلات مرزی در قالب مقررات و قوانین حقوقی می‌تواند محرک خوبی برای افزایش مبادلات کالا به‌صورت رسمی و جهت‌دهی تجارت به سمت مزیت‌های نسبی، گسترش همکاری‌های همه‌جانبه بین مناطق آزاد، توسعه بازارچه‌های مرزی بین منطقه‌ای، ایجاد سوده‌های تجاری، کاهش قیمت کالاها، همگرایی میان عرضه و تقاضا و ایجاد درآمد،

اشتغال و امنیت برای مرزنشینان گردد (محمدی، ۱۳۸۴: ۱۰۸). به سخن دیگر، توسعه‌نیافتگی اقتصادی مناطق مرزی و رفاه نسبی در این مناطق می‌تواند موجب کاهش برخی مشکلات مرزی از قبیل قاچاق کالا، مواد مخدر، سرقت و... را شده و از تخلیه جمعیتی مناطق مرزی جلوگیری نماید. (محمدپور، ۱۳۸۱: ۴). وجود محرومیت‌های شدید اقتصادی و میزان بالای بیکاری در مناطق مرزی در افزایش عبور غیرمجاز افراد، قاچاق کالا و سایر اموری که با امنیت منافع ملی کشورها در تضاد است، در شکل‌گیری اقدامات توسعه‌ای از جمله بازارهای مرزی مؤثر بوده است. بر اساس تحقیقات انجام شده، امنیت و توسعه در مناطق مرزی با ضریب همبستگی بالا دارای رابطه مستقیم و دوسویه با یکدیگر می‌باشد؛ به گونه‌ای که هر اقدامی در فرآیند تحقق توسعه تأثیرات مستقیمی بر فرآیند تحقق امنیت می‌گذارد و بالعکس. به این ترتیب، مناطق دارای شاخص‌های بالا از ضرایب امنیتی بالاتری نسبت به مناطق توسعه‌نیافته‌تر برخوردارند (عندلیت، ۱۳۸۰: ۱۹۶).

نگرش حاکم در رابطه توسعه و امنیت

گستره مفهوم امنیت، عرصه تصمیم‌سازی، کنش و واکنش‌های حرفه‌ای است. امنیت مفهوم ذهنی، نسبی و مقوله‌ای چندوجهی است که رابطه متقابل و دوسویه با پیشرفت توسعه دارد (الهی، ۱۳۹۱: ۳). توسعه و امنیت دارای ارتباطات متقابل می‌باشند؛ از یک سو توسعه و حرکت به سوی آن به تقویت مبانی قدرت ملی و در نتیجه امنیت در کشور می‌انجامد و از سوی دیگر، فراهم آمدن امنیت ملی، یکی از بسترهای مناسب جهت توسعه ملی را فراهم می‌آورد (احمدی‌پور و همکاران، ۱۳۸۶: ۲۹). بر اساس تحقیقات انجام شده، امنیت و توسعه در مناطق مرزی با ضریب همبستگی بالا دارای رابطه مستقیم و دو سویه با یکدیگر می‌باشند. به گونه‌ای که هر اقدامی در فرآیند تحقق توسعه تأثیرات مستقیمی بر فرآیند تحقق امنیت می‌گذارد و بالعکس. به این ترتیب، مناطق دارای شاخص‌های بالای توسعه از ضرایب امنیتی بالاتری نسبت به مناطق توسعه‌نیافته‌تر برخوردارند (قادری و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۳۶). در این رابطه چهار نگرش به شرح زیر قابل درک است:

– نگرش قائل به تقدم امنیت بر توسعه: این نگرش قائل است که توسعه در بستر

امنیت شکل می‌گیرد و تا زمانی که امنیت شکل نگیرد، امکان توسعه همه‌جانبه

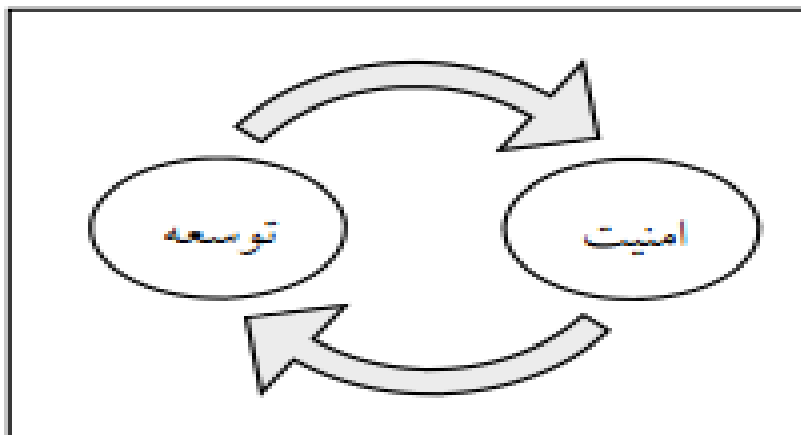

وجود ندارد. نمونه بارزی از چنین تفکری، عراق می‌باشد. این کشور با داشتن تراکم جمعیتی و تمرکز منابع نفتی و سوابق تاریخی ستیز تمدن‌ها در حول و حوش مرز شرقی خود، اولویت نخست را به امنیت مناطق مرزی می‌دهد.

– **نگرش قائل به تقدم توسعه بر امنیت:** این نگرش قائل به این است که هرگونه ایجاد امنیت در مناطق مرزی منوط به بهبود شرایط توسعه و توسعه‌یافتگی مناطق است. این دیدگاه بر این عقیده استوار است که توسعه‌نیافتگی عامل اصلی ناامنی است. بر این اساس برای تحقق امنیت در مرزها ابتدا باید بر روی توسعه این مناطق تمرکز نمود.

– **نگرش قائل به درک متقابل توسعه و امنیت:** در این نگرش عقیده غالب بر آن نیست که امنیت و توسعه بر یکدیگر مقدمه‌اند بلکه ارتباط هم‌عرض و هم‌سنگ توسعه و امنیت برای آن حائز اهمیت است. اهمیت امنیت در کشورهایی که به این دیدگاه معتقدند با اهمیت توسعه هم‌سنگ و در ارتباط با یکدیگر است (عندلیب، ۱۳۸۰: ۱۹۳).

– **نگرش قائل به تفکیک توسعه و امنیت در عرصه عمل:** در این نگرش درک متقابل از امنیت و توسعه وجود ندارد و مسئولین و برنامه‌ریزان هر یک از دو حوزه امنیت و توسعه به کار خود مشغول‌اند. از مهم‌ترین ویژگی این کشورهای با چنین نگرشی عبارت‌اند از: گستردگی پهنه سرزمین و ضعف پیوندهای فضایی بین مناطق کشور و همین‌طور وجود همین ضعف با کشور همسایه به دلیل گستردگی سرزمین، عدم وابستگی کشور به منابع واقع در مرز، عدم توانایی دولت مرکزی و دستگاه‌های تابع ملی و محلی در استفاده مناطق مرزی (عزتی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۸۵).

شکل ۱: روابط متقابل امنیت و توسعه (منبع: احمدپور و دیگران، ۱۳۸۶: ۲۷)

تحول کارکرد مرزها

به‌طور ایدئال، مرزهای باز از تعامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در طول خود حمایت می‌کنند؛ چنین تعاملاتی می‌توانند باعث پیوندهای جدید و استمرار شرایط موجود میان مردمان کشورهای هم‌جوار شده و درنهایت، به عادی‌سازی روابط میان کشورهای همسایه منجر شوند. از نظر روان‌شناختی مرزهای باز و جریان آزاد مردم و کالاها، به درک متقابل احساسات مردمان دو طرف مرز کمک می‌کند (فینستین، داوودی،^۱ ۱۳۷۹: ۱۳)؛ بنابراین این فرآیند می‌تواند منجر به تکامل روابط دوستانه و تقویت همکاری میان مردم دو طرف مرز شده و به ایجاد صلح پایدار میان دشمنان قبلی منجر شود؛ بر اساس آنچه تاکنون بیان شد، می‌توان گفت که چگونگی تعریف نقش و کارکرد برای مرزها در سطح وسیعی می‌تواند پیامدها و اثرات توسعه‌ای مرزها را تحت‌الشعاع خود قرار دهد؛ بنابراین اگر مرز دارای کارکردی ارتباط‌دهنده باشد، شهرهای مرزی در جریان کلی توسعه ملی و فراملی ادغام می‌شوند و منجر به عدم مهاجر فرستی و حتی مهاجرپذیری شهرهای مرزی می‌شوند و اثرات مثبت دیگر چون توسعه زیربناها، افزایش جمعیت شهرها و تثبیت نواحی مرزی خواهد شد.

عملکرد رسانه‌ها

۱-Feinstein and Dajani-Daoudi

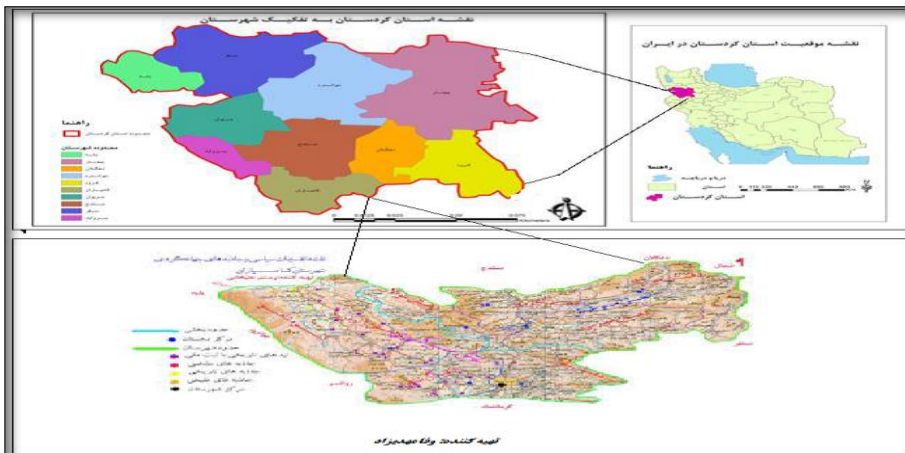

از آنجاکه رسانه‌های همگانی در جوامع امروزی نقش مهم در فراگرد اجتماع شدن دارند (کلمنتس، ۱۳۸۴) و اکثریت مردم از طریق رسانه‌های جمعی از حوادث و اخبار آگاه می‌شوند، این عملکرد می‌تواند هم از داخل مرزهای یک کشور و هم از بیرون مرزهای یک کشور تأثیرگذار باشد. رسانه‌ها، به‌ویژه تلویزیون، در شکل دادن به عقاید، نگرش‌ها و رفتار، تأثیرات اساسی دارند. جرج گرنبر،^۱ مبدع تئوری پرورش، معتقد است که باید به فهم جنبه‌های متمایز تأثیرات تلویزیون نائل شد. این جنبه‌ها شامل در معرض قرار گرفتن گسترده، طولانی‌مدت و مشترک عامه‌های وسیع و ناهمگنی است که در معرض تولید توده‌ای پیام‌های رسانه قرار دارند (ساروخانی و مهدیزاد، ۱۳۸۴: ۱۹۱). در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که در بررسی رابطه رسانه‌ها و نقش آن بر احساس امنیت می‌تواند اثرگذار باشد. به همین منظور، برای عملیاتی کردن میزان عملکرد رسانه‌ها آن را هم در بعد داخلی و هم در بعد خارجی موردسنجش قرار دادیم.

محدوده مورد مطالعه

شهرستان کامیاران واقع در جنوب استان کردستان در ۴۶ درجه و ۵۴ دقیقه شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و ۳۴ درجه و ۴۷ دقیقه عرض جغرافیایی استوارا گرفته است که در فاصله ۶۵ کیلومتری سنندج واقع شده است. موقعیت مناسب شهر که در مسیر جاده کاروانی قدیمی شمال غرب به سمت جنوب غربی است، موجب رونق و توسعه شهر کامیاران شده است. این شهرستان با مساحت ۱۸۵۲ کیلومترمربع حدود ۷/۶٪ از مساحت استان کردستان را شامل می‌شود و این شهرستان از شمال به سنندج از شمال غرب به مریوان از غرب و جنوب غربی به روانسر و از جنوب به استان کرمانشاه از شمال شرقی به شهرستان قروه و قسمتی از شهرستان سنقر در استان کرمانشاه محدود می‌شود.

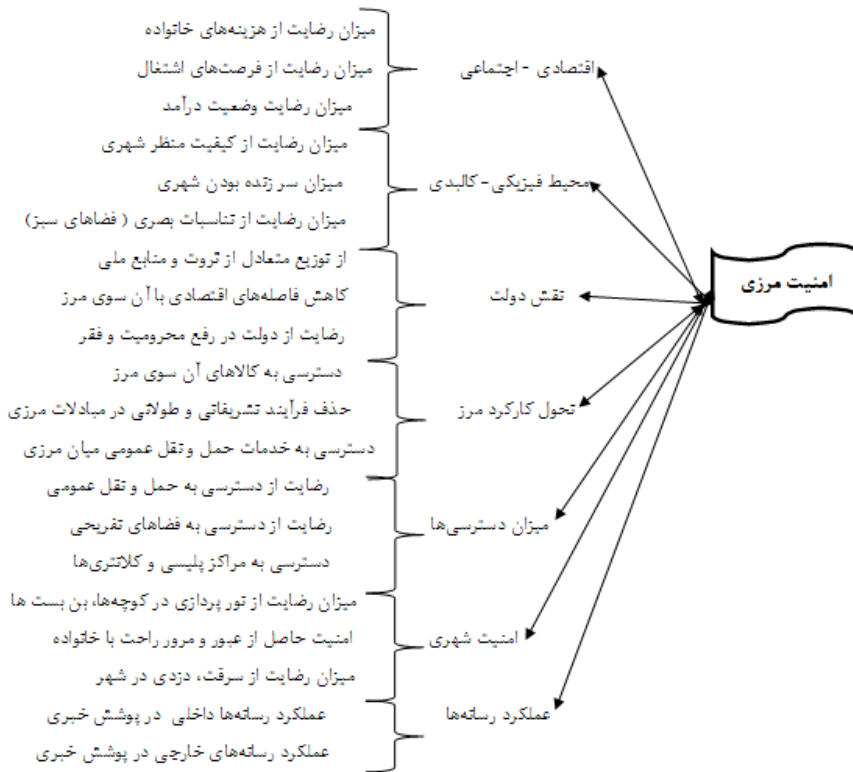
۱-Gerbner, George & Larry, Gross & Michael, Morgn & Nancy, Signorielli, (۱۹۸۶), Inj. Bryan and

شکل ۲: موقعیت جغرافیایی شهرستان کامیاران

مدل نظری پژوهش

پس از بیان و تحلیل نظریه پردازان امنیت و مرتبط ساختن مبانی نظری پژوهش با فرضیاتی که محقق در مباحث پیشین مطرح کرده است، می‌توان مدل نظری تحقیق را ترسیم کرد. مدل نظری تحقیق بر مبنای نظریات، مکاتب و دیدگاه‌های فکری کسانی است که به ارتباط جنس، سن، تحصیلات، اشتغال، بعد اقتصادی - اجتماعی، نقش دولت، تحول کارکرد مرز، محیط فیزیکی - کالبدی، دسترسی، امنیت شهری، عملکرد رسانه‌ها هستند، می‌پردازد؛ بنابراین بر اساس نظریات فوق می‌توان مدل نظری تحقیق را بدین‌صورت تدوین کرد.

شکل ۳: مدل نظری تحقیق

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی بوده که از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته است. قسمت عمده انجام پژوهش پیمایشی بوده که مبتنی بر نمایا و یک ابزار سنج معتبر می‌باشد. در این روش محقق یک رویکرد قیاسی را دنبال و کارش را با مسائل نظری یا تحقیق کاربردی شروع می‌کند و با اندازه‌گیری تجربی تحلیل داده‌ها، خاتمه می‌دهد (Neumen, ۱۹۹۲: ۲۳۱). در پژوهش حاضر، برای اندازه‌گیری میزان احساس امنیت اجتماعی، بخشی از اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و بخشی دیگر از طریق مصاحبه و مطالعات میدانی از طریق پرسشنامه‌ای در ۲۰ گویه طراحی و جامعه آماری شامل ساکنان ۱۵- ۶۰ ساله و بالاتر شهرستان کامیاران و حجم نمونه ۲۲۰ نفر

به دست آمد و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات با کمک نرم افزار spss، از آزمون‌های رگرسیون و T استفاده شد.

یافته‌ها

(۱) یافته‌های توصیفی

ویژگی مرتبط با جنسیت پاسخگویان: با توجه به نتایج حاصل شده از بررسی‌های توصیفی که در جدول زیر مشخص شده است، ۶۸/۱۹ درصد از پاسخگویان مرد و ۳۱/۸۱ درصد نیز زن می‌باشند.

جدول ۲: جنسیت افراد پاسخگو

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۱۵۰	۶۸/۱۹
زن	۷۰	۳۱/۸۱
جمع	۲۲۰	۱۰۰

وضعیت تأهل افراد پاسخگو: طبق بررسی‌های به دست آمده حدود ۱۸/۱۹ درصد از پاسخگویان مجرد و ۸۱/۸۱ نیز متأهل می‌باشند.

جدول ۳: وضعیت پرسش‌شوندگان از لحاظ متأهل یا مجرد

تأهل	فراوانی	درصد
مجرد	۴۰	۱۸/۱۹
متأهل	۱۸۰	۸۱/۸۱
جمع	۲۲۰	۱۰۰

تعداد جمعیت خانوار افراد پاسخگو: با توجه به نتایج حاصل شده، ۱۰ درصد از پاسخگویان خانوارهای ۱-۳ نفره، ۴۵/۴۶ درصد ۳-۵ نفره و ۴۴/۵۴ درصد نیز بالای ۵ نفر می‌باشند.

جدول ۴: جمعیت خانوار

جمعیت خانوارها	فراوانی	درصد
۱-۳	۲۲	۱۰
۳-۵	۱۰۰	۴۵/۴۶
+۵	۹۸	۴۴/۵۴
جمع	۲۲۰	۱۰۰

مشخصات سنی افراد پاسخگو: طبق بررسی‌های توصیفی، ۳۶/۳۷ درصد پاسخگویان در گروه سنی ۳۰-۱۵، ۵۴/۵۴ درصد در گروه سنی ۵۰-۳۰، ۶/۸۱ درصد گروه سنی ۶۰-۵۰ و ۲/۲۸ درصد نیز بالای ۶۰ سال می‌باشند.

جدول ۵: مشخصات سنی افراد

سن	فراوانی	درصد
۱۵-۳۰	۸۰	۳۶/۳۷
۳۰-۵۰	۱۲۰	۵۴/۵۴
۵۰-۶۰	۱۵	۶/۸۱
+۶۰	۵	۲/۲۸
جمع	۲۲۰	۱۰۰

تحصیلات افراد پاسخگو: با توجه به نتایج ۲/۷۲ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۱۱/۳۷ درصد متوسطه، ۵۹/۱ درصد لیسانس و ۲۶/۸۱ درصد نیز فوق لیسانس و بالاتر می‌باشند.

جدول ۶: وضعیت تحصیلات افراد

تحصیلات	فراوانی	درصد
ابتدایی	۶	۲/۷۲
متوسطه	۲۵	۱۱/۳۷
لیسانس	۱۳۰	۵۹/۱
فوق لیسانس و بالاتر	۵۹	۲۶/۸۱
جمع	۲۲۰	۱۰۰

وضعیت اشتغال افراد پاسخگو: طبق بررسی‌ها، ۹/۱ درصد خانه‌دار، ۶۱/۳۷ بیکار، ۶/۸۱ درصد سایر، ۱۲/۷۲ درصد کارهای خدماتی و ۱۰ درصد نیز کارمند می‌باشند.

جدول ۷: وضعیت شغل افراد

وضعیت شغل افراد	فراوانی	درصد
خانه‌دار	۲۰	۹/۱
بیکار	۱۳۵	۶۱/۳۷
سایر	۱۵	۶/۸۱
کار خدماتی	۲۸	۱۲/۷۲
کارمند	۲۲	۱۰
جمع	۲۲۰	۱۰۰

۲) یافته‌های استنباطی

سؤال اول: آیا متغیرهای پژوهش (دولت، تحول کارکرد مرز، پایگاه اقتصادی، محیط فیزیکی و کالبدی، میزان دسترسی‌ها و عملکرد رسانه) در تعادل منطقه‌ای و افزایش امنیت منطقه مورد مطالعه تأثیر دارند؟

نتایج آزمون میانگین نشان می‌دهد که میزان رضایت مردم از مؤلفه‌های اقتصادی (هزینه‌های خانواده و درآمد) با میانگین $1/0.2963$ و بعدازآن، میزان رضایت از محیط فیزیکی - کالبدی با $2/0.338$ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده‌اند، نامطلوب می‌باشد. با توجه به داده‌های به‌دست‌آمده در آزمون T می‌توان نتیجه گرفت که افزایش امنیت مرزی در محدوده مورد مطالعه بستگی به وضعیت درآمدی مردم در آن محدوده دارد و با افزایش و رفاه اقتصادی امنیت مرزی نیز افزایش می‌یابد؛ بیشترین میانگین مربوط به میزان رضایت از امنیت شهری (سرقت، نورپردازی‌ها و...) با میانگین $4/8889$ و بعدازآن، نقش دولت با میانگین $4/8486$ که می‌تواند نقش مهمی در توزیع متعادل ثروت کاهش فاصله طبقاتی با آن سوی مرز داشته باشد. بعدازآن، مؤلفه میزان رضایت از دسترسی‌ها با میانگین $4/8052$ و مؤلفه تحول کارکرد مرز با میانگین $4/7633$ همچون حذف فرایند طولانی‌مدت در مبادلات مرزی، دسترسی به کالاهای آن سوی مرز و تأثیر بیشتری دارد. بعدازآن، نقش عملکرد رسانه‌ها داخلی و خارجی با میانگین $4/7609$ در رابطه با پوشش خبری از امنیت منطقه تأثیر مهمی در افزایش امنیت در محدوده مورد مطالعه دارد.

توجه به داده‌های به‌دست‌آمده از آزمون و متغیرهای پژوهش در محدوده مورد مطالعه رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد و می‌توان نتیجه گرفت که با توجه به تفاوت بین میانگین‌ها و مقدار سطح معنی‌دار این مؤلفه‌ها در تعادل‌های منطقه‌ای و افزایش امنیت تأثیر بسزایی دارند.

جدول ۸: آمار توصیفی

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
اقتصادی	۲۲۰	$1/2963$	$0/34794$
محیط فیزیکی - کالبدی	۲۲۰	$2/0338$	$0/54012$
نقش دولت	۲۲۰	$4/8486$	$0/34740$

۰/۵۳۶۹۹	۴/۷۶۳۳	۲۲۰	تحول کارکرد مرز
۰/۳۸۳۲۲	۴/۸۰۵۲	۲۲۰	دسترسی
۰/۳۰۲۸۱	۴/۸۸۸۹	۲۲۰	امنیت شهری
۰/۴۱۷۵۳	۴/۷۶۰۹	۲۲۰	رسانه

جدول ۹: آزمون تی تک نمونه‌ای

مقدار مورد آزمون = ۳				متغیرها
میانگین تفاوت‌ها	سطح معنی دار	درجه آزادی	t	
-۱/۷۰۳۷	۰/۰۰۰	۲۱۹	-۷۰/۴۵۰	اقتصادی
-۰/۹۶۶۲	۰/۰۰۰	۲۱۹	-۲۵/۷۳۷	محیط فیزیکی - کالبدی
۱/۸۴۸۶	۰/۰۰۰	۲۱۹	۷۶/۵۶۰	نقش دولت
۱/۷۶۳۳	۰/۰۰۰	۲۱۹	۴۷/۲۴۴	تحول کارکرد مرز
۱/۸۰۵۲	۰/۰۰۰	۲۱۹	۶۷/۷۷۳	دسترسی‌ها
۱/۸۸۸۹	۰/۰۰۰	۲۱۹	۸۹/۷۴۷	امنیت شهری
۱/۷۶۰۹	۰/۰۰۰	۲۱۹	۶۰/۶۷۶	رسانه‌ها

سؤال دوم: متغیرهای کارکرد دولت، تحول کارکرد مرز، میزان دسترسی‌ها تا چه میزان در تعادل منطقه‌ای و افزایش امنیت منطقه مورد مطالعه تأثیر دارند؟

در بخش قبل رابطه متغیرها و ابعاد آن بررسی شد؛ اما از آنجاکه رابطه دوجه‌دو و عوامل بدون تأثیر عوامل دیگر در علوم اجتماعی و رفتاری به دلیل ماهیت موضوع آن‌ها که انسان و کنش‌های انسانی است، امری تقریباً ناممکن است و اغلب متغیرهای مستقل متعددی وجود دارند که هر کدام از آن‌ها سهمی در پیش‌بینی متغیر وابسته دارند؛ بنابراین با استفاده از رگرسیون چند متغیری تأثیر متغیرهای مستقل بر امنیت مرزی بررسی خواهد شد. رگرسیون چند متغیری روش آماری است که اجازه می‌دهد نمره یک فرد در یک متغیر را بر اساس نمره‌های او در چندین متغیر دیگر پیش‌بینی کنیم. در جدول Model Summary (خلاصه مدل) مقادیر R و R Square را نشان می‌دهد. همان‌طور که از مقدار R نمایان است، بین متغیر کارکرد دولت، تحول کارکرد مرز و دسترسی‌ها و افزایش امنیت منطقه همبستگی در حد خیلی قوی وجود دارد. مقدار R Square نشان می‌دهد که چه مقدار از متغیر وابسته، یعنی امنیت، می‌تواند توسط متغیر مستقل یعنی نقش و کارکرد دولت و... تبیین شود. در این متغیرها، نقش دولت، تحول

کارکرد مرز و دسترسی‌ها می‌تواند ۸۲/۶ درصد از تغییرات متغیر افزایش امنیت را تبیین کند که در واقع، مقدار چشمگیری است.

جدول ۱۰: خلاصه مدل

Adjusted R Square	R Square	R	Model
۰/۷۸۶	۰/۷۸۷	۰/۸۸۷(a)	۱
۰/۸۱۸	۰/۸۱۹	۰/۹۰۵(b)	۲
۰/۸۲۳	۰/۸۲۶	۰/۹۰۹(c)	۳

(a) دولت؛ b) تحول کارکرد مرز، نقش دولت؛ c) دسترسی‌ها، تحول کارکرد مرز، نقش دولت)

جدول (ANOVA) نشان می‌دهد که آیا مدل رگرسیون می‌تواند به‌طور معناداری تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی کند؛ بنابراین ستون (sig.) معناداری آماری مدل رگرسیون را نشان می‌دهد که چنانچه میزان به‌دست‌آمده کمتر از ۰/۰۵ باشد بررسی معناداری مدل به‌کاررفته پیش‌بینی خوبی برای متغیر افزایش امنیت است؛ بنابراین میزان معناداری در جدول زیر کمتر از میزان ۰/۰۵ است که بیانگر این است که مدل رگرسیون معنادار است.

جدول ۱۱: ANOVA

سطح معنی‌دار	F	Mean Square	df	Sum of Squares	منابع تغییر	مدل
۰/۰۰۰(a)	۷۵۶/۵۳۴	۱۴/۸۶۲	۱	۱۴/۸۶۲	رگرسیون	۱
		۰/۰۲۰	۲۱۸	۴/۰۲۷	باقی‌مانده	
			۲۱۹	۱۸/۸۸۹	کل	
۰/۰۰۰(b)	۴۶۲/۳۹۷	۷/۷۳۸	۲	۱۵/۴۷۵	رگرسیون	۲
		۰/۰۱۷	۲۱۷	۳/۴۱۴	باقی‌مانده	
			۲۱۹	۱۸/۸۸۹	کل	
۰/۰۰۰(c)	۳۲۱/۱۹۶	۵/۲۰۱	۳	۱۵/۶۰۲	رگرسیون	۳
		۰/۰۱۶	۲۱۶	۳/۲۸۷	باقی‌مانده	
			۲۱۹	۱۸/۸۸۹	کل	

(a) کارکرد دولت؛ b) تحول کارکرد مرز، نقش دولت؛ c) دسترسی‌ها، تحول کارکرد مرز، نقش دولت)

جدول زیر اطلاعات ضروری برای پیش‌بینی متغیر وابسته را در اختیار ما قرار می‌دهد. مقدار ثابت و متغیر امنیت هر دو در مدل معنادار شده‌اند. ستون (sig.) پس از

تعیین معنادار بودن مقدار ثابت و متغیر امنیت، ستون بتا (Beta) بیانگر ضریب رگرسیونی استاندارد شده یا مقدار بتا است. ضریب رگرسیونی استاندارد شده یا بتا (Beta) همان طور که مشاهده می‌شود، پارامترهای مدل شامل عرض از مبدأ و ضرایب رگرسیون برای تحول کارکرد مرز، کارکرد دولت و میزان دسترسی به ترتیب برابر است با ۰/۸۴۶، ۰/۱۷۶- و ۰/۱۳۶ می‌باشد بنابراین مدل رگرسیون عبارت است از این مدل حاکی از رابطه مثبت ۱، ۲ و ۳ می‌باشد آزمون تی نیز نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل اثر معنی‌داری بر متغیرهای وابسته دارند و مقدار سطح معناداری (sig(۰/۰۰۰)، یعنی کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد و نهایتاً سه متغیر قادر به توضیح تغییرات متغیر وابسته می‌باشند.

جدول ۱۲: ضریب رگرسیونی

Sig.	t	Standardized	Unstandardized		متغیرها	Model
		Coefficients	Coefficients	Std. Error		
		Beta				
۰/۰۰۰	۸/۳۴۴		۰/۱۳۷	۱/۱۴۰	ثابت	۱
۰/۰۰۰	۲۷/۵۰۵	۰/۸۸۷	۰/۰۲۸	۰/۷۷۳	کارکرد دولت	
۰/۰۰۰	۷/۹۰۴		۰/۱۲۸	۱/۰۱۱	ثابت	۲
۰/۰۰۰	۲۴/۳۰۵	۱/۰۹۰	۰/۰۳۹	۰/۹۵۰	کارکرد دولت	
۰/۰۰۰	-۶/۰۵۵	-۰/۲۷۲	۰/۰۲۵	-۰/۱۵۳	تحول کارکرد مرز	۳
۰/۰۰۰	۷/۶۴۱		۰/۱۲۷	۰/۹۶۸	ثابت	
۰/۰۰۰	۱۵/۸۳۴	۰/۹۷۱	۰/۰۵۳	۰/۸۴۶	کارکرد دولت	۳
۰/۰۰۰	-۶/۷۱۷	-۰/۳۱۱	۰/۰۲۶	-۰/۱۷۶	تحول کارکرد مرز	
۰/۰۰۶	۲/۷۹۸	۰/۱۷۲	۰/۰۴۹	۰/۱۳۶	دسترسی‌ها	

بحث و نتیجه‌گیری

با دگرگونی و تحول در مفهوم امنیت ملی توجه به تهدیدات نظامی کشورهای دیگر تا حدودی زیادی جای خود را به عوامل دیگری داده است که بیشتر از فضای داخلی کشور نشأت می‌گیرند و کمتر حالت نظامی دارند. این تهدیدات طیف وسیعی از مسائل و مشکلات داخلی و خارجی را که دارای ماهیتی اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی و امنیت هستند، در برمی‌گیرد. از این رو، توسعه‌نیافتگی کشورها به مهم‌ترین تهدید برای امنیت ملی کشورها محسوب می‌شود؛ زیرا ریشه بسیاری از مشکلات و معضلات داخلی

کشورها ریشه در مسائل مرتبط توسعه‌نیافتگی آن‌ها دارد؛ چراکه اگر همه مناطق کشور با مشکلات توسعه‌نیافتگی روبرو باشند، در این صورت، تهدیدات کمتری متوجه امنیت ملی است؛ اما اگر توسعه کشور به صورت نامتوازن صورت بگیرد که در این برخی مناطق به دلایل گوناگون نسبت به سایر مناطق به سطح توسعه نمی‌رسند، امنیت ملی کشور با تهدیدات بیشتری روبرو است. استان کردستان نیز مثل اکثر استان‌های مرزی، مشکلات توسعه‌ای خاص خود را دارا است که مردمان آن همیشه و در همه حال، در بخش مرزی در تنگنای شدید اقتصادی قرار داشته‌اند. امروزه، کشورهای دنیا را نمی‌توان محصور و بسته در بین مرزهای خاصی دید، بلکه ابعاد سیاستی آن‌ها بازخوردی از سطح جهانی می‌باشد؛ ایران نیز از این امر مستثنا نیست و خصوصاً در مناطق مرزی برای تأمین امنیت در ابعاد خاص آن، هم باید نگاهی به خارج از حدود و ثغور خود داشته باشد و هم نگاهی به درون چارچوب‌های مشخص مرزی خو. به‌طور کلی، بر اساس مباحث مطرح‌شده و به دلیل برخورداری از ویژگی‌های خاص منطقه که از اهم ویژگی‌های تماس مناطق مرزی با محیط‌های داخلی و خارجی نسبت به کشور است، پرداختن به آن در برنامه آمایش و توسعه منطقه‌ای ضرورت دارد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که توسعه و امنیت در آمایش مناطق مرزی لازم و ملزوم یکدیگر است. به‌عبارت‌دیگر، امنیت را در مناطق مرزی نمی‌توان تحقق بخشید، مگر اینکه توسعه را در آنجا برقرار کرد؛ و بالعکس توسعه را نمی‌توان در مناطق مرزی محقق ساخت، مگر اینکه این مناطق امنیت پیدا کند. در واقع، عدم تعادل منطقه‌ای میان مناطق مرزی و مناطق مرکزی بسیار آشکار است. این عدم تعادل منطقه‌ای میان مناطق مرزی و مناطق مرکزی دو تأثیر منفی بر روند توسعه آن مناطق از خود به‌جای می‌گذارد. از یک‌سو، عدم تعادل، حرکت توسعه در مناطق مرزی را در مفهوم کلی آن با مشکل مواجه می‌سازد و موانع بسیاری سر راه آن قرار می‌دهد و از سوی دیگر، ناامنی را هم به دلیل موقعیت مناطق مرزی و هم به دلیل عدم توسعه، گسترش عمومی می‌دهد. این تأثیرات متقابل امنیت و توسعه به‌صورت زنجیرهای، به یکدیگر مرتبط و مجموعه‌ای از کنش و واکنش‌هایی ایجاد می‌کنند که جوهره توسعه پایدار مناطق مرزی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. بر این اساس، درک و اهمیت پیوند امنیت و توسعه به یکدیگر در برنامه‌های مناطق مرزی داشتن رویکردی جدید به امنیت و توسعه در مناطق مرزی را ضروری می‌سازد. از این‌رو، نگاه به توسعه پایدار مناطق مرزی باید دوسویه باشد؛ همان‌طور که باید به توسعه از دید دفاعی که

از آن پایدار می‌سازد، نگاه شود، و امنیت و دفاع در مناطق مرزی نیز باید از دیدگاه توسعه نگاه کرد؛ بدین معنی که تحقق امنیت و دفاع در مناطق مرزی از طریق برنامه‌های توسعه‌ای صورت می‌گیرد. طبق نتایج به‌دست‌آمده مشخص شده است که میزان رضایت مردم از مؤلفه‌های اقتصادی و محیط فیزیکی - کالبدی کمترین میانگین را به خود اختصاص داده‌اند؛ در نتیجه نامطلوب می‌باشد؛ همچنین مشخص شده است که افزایش امنیت مرزی در محدوده مورد مطالعه بستگی به وضعیت درآمدی مردم در آن محدوده دارد و با افزایش رفاه اقتصادی امنیت مرزی نیز افزایش می‌یابد. همچنین با استفاده از مدل رگرسیون مشخص گردید که بین متغیر کارکرد دولت، تحول کارکرد مرز و دسترسی‌ها و افزایش امنیت منطقه همبستگی در حد خیلی قوی وجود دارد. پارامترهای مدل رگرسیون برای تحول کارکرد مرز، کارکرد دولت و میزان دسترسی حاکی از رابطه مثبت بین متغیرها می‌باشد؛ که با افزایش اثرات روی متغیر مستقل روی متغیر وابسته یعنی افزایش امنیت در منطقه مورد مطالعه تأثیر مستقیم و قوی وجود دارد.

پیشنهادها

- سرمایه‌گذاری بیشتر دولت در شهرهای مرزی و ایجاد طرح‌های بزرگ صنعتی که این باعث جمعیت‌پذیری بیشتر و ماندگاری جمعیت در این شهرها شده و به تبع آن تردها، مشارکت‌ها و توجه دولت به سرمایه‌گذاری ایجاد شده بیشتر شده و حفاظت مرزی و درونی افزایش یافته و در نتیجه، احساس امنیت در شهروندان زیادتر می‌شود.
- توجه به نهادهای سیاسی و امنیتی جهت ایجاد یک جو صمیمانه در بین شهروندان جهت جلوگیری از آشوب‌ها، اغتشاشات و جدال‌های مذهبی با توجه به ترکیب شیعه و سنی در این شهرها
- عدم تفکیک توسعه مناطق مرزی و مناطق غیر مرزی یک کشور از یکدیگر؛ زیرا نمی‌توان مناطق مرزی توسعه‌نیافته‌ای داشت و در عین حال، کشوری توسعه‌یافته و برعکس.
- توجه به مناطق فقیرنشین این‌گونه شهرها که احساس امنیت آنان نسبت به دیگر مناطق شهر بسیار پایین می‌باشد، از آن جهت که در بیشتر این محله‌ها اختلاط فیزیکی و اجتماعی بسیار وجود دارد و این بی‌نظمی‌ها و اختلال‌ها منجر به تضعیف ارزش‌ها و هنجارها و در نتیجه از هم‌پاشیدگی آن اجتماع منجر می‌شود.

منابع

- احمدی، حبیب و مرادی، گلمراد، آذرگون زهره (۱۳۸۶). «بررسی رابطه بین مشارکت مردمی و احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه: شهر اسلام‌آباد غرب». فصلنامه توسعه اجتماعی، سال یکم. شماره چهارم.
- اصغر، افتخاری (۱۳۸۴). «معمای امنیت عمومی، درآمدی بر جایگاه تازه پلیس در جامعه، کنکاشی به جنبه‌های مختلف امنیت عمومی و پلیس». تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- بهرامی، یوسف؛ خوش‌منش، مهتاب (۱۳۹۵). «سنجش رابطه بین توسعه و اشتغال و ارتقای امنیت در مناطق آزاد تجاری - صنعتی (بندر انزلی)». پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال نهم، شماره دوم پیاپی سی و چهارم، (تابستان ۱۳۹۵).
- نصری، حسین (۱۳۸۴). «امنیت ملی پایدار». مجله اطلاعات سیاسی - اقتصادی، سال نوزدهم، شماره ۲۱۶.
- زنگی آبادی، علی؛ رحیمی نادر، حسین (۱۳۸۹). «تحلیل فضایی جرم در شهر کرج با استفاده از GIS». نشریه حقوق، سال دهم، شماره چهارم، ص ۱۸۱.
- شیخی‌راد، سید ناصر؛ گزمه، علیرضا؛ رئیسی، ابوبکر (۱۳۹۷). «تبیین راهکارهای دستیابی به امنیت پایدار با تأکید بر مؤلفه‌های فرهنگی در استان سیستان و بلوچستان». پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال یازدهم، شماره دوم (پیاپی چهل و دوم)، زمستان ۱۳۹۷.
- عندلیب، علیرضا؛ معطوف، شریف (۱۳۸۸). «توسعه و امنیت در آمایش مناطق مرزی». شماره دوازده، سال ششم، باغ نظر، ۵۶ صص ۷۶-۸.
- قادرمرزی، محسن؛ مسعودی، عباس؛ مهدیزاد، وفا؛ محمدپناه، امیرحسین (۱۳۹۶). «پیامدهای انتظامی - امنیتی ایجاد مناطق آزاد تجاری در استان کردستان (مورد مطالعه: بانه و مریوان)». (طرح پژوهشی)، پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا.
- کلمنتس، کوین (۱۳۸۴). «به سوی یک جامعه امن». (ترجمه محمدعلی قاسمی)، انتشارات مطالعات راهبردی، سال هشتم، شماره دوازدهم.
- موسوی، میر نجف؛ زنگی‌آبادی، علی (۱۳۹۰). «برنامه‌ریزی توسعه شهرهای مرزی (مورد مطالعه: استان آذربایجان غربی). مشهد: انتشارات شریعه توسعه.
- محمدپور، علی؛ احمدپور، زهرا؛ بدیعی، مرجان (۱۳۸۵). «نقش و تحول کارکرد مرز در فضاهای جغرافیایی بخش باجگیران در مرز ایران و ترکمنستان». فصلنامه مدرس علوم انسانی، ویژه‌نامه جغرافیا، صص ۱۷۲-۱۴۷.
- ماندل، رابرت (۱۳۸۷). «چهره متغیر امنیت ملی». تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی غیرانتفاعی.

- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲). «درآمدی بر امنیت اجتماعی». فصلنامه مطالعات راهبردی، دوره ششم، شماره نوزدهم، بهار ۱۳۸۲، صص ۵۵-۷۸.
- عباسزاده، هادی (۱۳۹۰). «سرمایه اجتماعی و امنیت ملی پایدار». فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره پنجاه و یک.
- Adami, A., Khezrian, M., Abaszadeh, H., & Yazdanpanah, M. (۲۰۱۳). Necessities of transition to sustained national security., *Political Knowledge*, ۷(۱۴), ۵-۲۷. [In Persian]
- Andalib, A., & Matuf, S. (۲۰۰۹). Development and security in the border areas of planning., *Bagh-E- Nazar Journal*, ۶(۱۲), ۵۷-۷۶. [In Persian]
- Arreola, Daniel D., Curtis, James R. (۱۹۹۳). *The Mexican border cities: Landscape anatomy and place personality*, Third printing, the university of Arizona press.
- Ahmad Pur, Z., Mojtarhashi, H., Roknaldineftekhari, A., & Vazin, N. (۲۰۰۷). Study of the pace of development of political - administrative spaces in Iran Case study of Iran's Provinces in the 1st to 3rd development plans (۱۹۸۹-۲۰۰۴). *Quarterly Geopolitics*, ۳(۱), ۲۲-۴۹. [In Persian]
- Alai, H. (۲۰۱۲). Sustainable Security In the document Landscape Twenty-year-old Islamic Republic of Iran., *Journal of Defense Strategy*, ۳۹, ۱-۳۴. [In Persian]
- Buzan, Bear, wearver, ole (۱۹۹۸). *liberalism and security: the contradiction*
- Ebrahimzadeh, I., Mousavi, M.N., & Kzemizad, S. (۲۰۱۲). Spatial analysis of regional disparities between the central and border areas of Iran., *Quarterly Geopolitics*, ۸(۱), ۲۱۴-۲۳۵. [In Persian]
- Ettaat, J., & Mousavi, Z. (۲۰۱۱). The Relationship between regional security and development political space case study Sistan and Baluchestan Provinces in Iran., *Quarterly Geopolitics*, ۷(۱), ۷۰-۸۷. [In Persian]
- Ezzati, N., Haedaripur, A., & Aegbali, N. (۲۰۱۱). The role of planning in the border area planning system (Case study: Iranian border areas)., *Quarterly Journal of Human Geography*, ۳(۴), ۱۹۷-۱۷۹. [In Persian]
- Ghaderi, M., Abdi, E., Jalili, Z., & Baghri, N. (۲۰۱۰). Explanation of the role of border markets in sustainable development: A case study of South Khorasan Border Market., *Quarterly Geopolitics*, ۶(۳), ۱۲۱-۱۵۱. [In Persian]
- Hedaeti, A., & Abasi, E. (۲۰۰۹). Scientific management is the focus of crime of tumor mass using a geographic information system GIS: Case study of crime of robbery in the city of Qazvin., *Police Management Studies*, ۲, ۱۷۷-۱۹۸. [In Persian]
- Herzog, Lawrence A. (۱۹۹۱). Cross-national urban structure in the era of global cities: the US-Mexico transfrontier metropolis, urban studies, Vol. ۲۸, No. ۴, pp. ۵۱۹-۵۳۳

- Feinstein, Barry A., Dajani-Daoudi, Mohammed S. (۲۰۰۰). Permeable fences make good neighbors: improving a seemingly intractable border conflict between Israelis and Palestinians. *AM. U. INT'L L. Rev.*, pp. ۱-۱۷۶.
- Karimi, M., & Vafaei, A. (۲۰۱۴). Security by sustainable development in the border areas (Case study Marivan)., *Quarterly Research and Urban Planning*, ۴(۱۵), ۹۵-۱۱۲. [In Persian]
- Kolossov, Vladimir. (۲۰۰۵). Border studies: Changing perspectives and theoretical approaches, *Geopolitics*. Vol. ۱۰, pp. ۶۰۶-۶۳۲.
- Neuman, W.L. (۱۹۹۹). *Social Research Method*. London: Allyn and Bacon.
- Ni, Pengfei. (۲۰۱۱). Cities as the new engine for Sino-Indian cooperation, *Journal of International Affairs*, Vol. ۶۴, No. ۲, PP. ۱۴۳-۱۵۴.
- Pirali, A., & Seadat, S. (۲۰۱۳). Police strategic development of sustainable security measures in the southeastern borders (Case study: Sistan and Baluchistan)., *Journal of Border Studies*, ۱(۱), ۱۰۳-۱۲۶. [In Persian]

Archive of SID